

L'ASSENTAMENT IBÈRIC D'ALORDA PARK, O DE LES TOIXONERES (CALAFELL, BAIX PENEDEÈS, TARRAGONA). CAMPANYES D'EXCAVACIÓ 1992-2001

COORDINADORS:
MARIA CARME BELARTE I JOAN SANMARTÍ

Institut Català d'Arqueologia Clàssica

TRAMA|10
TREBALLS D'ARQUEOLOGIA
DE LA MEDITERRÀNIA ANTIGA

**L'ASSENTAMENT IBÈRIC D'ALORDA PARK,
O DE LES TOIXONERES (CALAFELL, BAIX PENEDEÈS, TARRAGONA).
CAMPANYES D'EXCAVACIÓ 1992-2001**

L'ASSENTAMENT IBÈRIC D'ALORDA PARK, O DE LES TOIXONERES (CALAFELL, BAIX Penedès, TARRAGONA). CAMPANYES D'EXCAVACIÓ 1992-2001

Coordinadors:

Maria Carme Belarte i Joan Sanmartí

Autors:

Ramon Álvarez (UB), David Asensio (UB/UAB/Món Iber Rocs SL),
Maria Carme Belarte (ICREA/ICAC/IEC), Rafel Jornet (STTE-GC/UB),
Dani López-Reyes (ArqueoVitis SCCL), Jordi Morer (Món Iber Rocs SL),
Jaume Noguera (UB), Josep Pou (Ajuntament de Calafell), Víctor Revilla (UB),
Joan Sanmartí (UB/IEC), Joan Santacana (UB) i Sílvia Valenzuela Lamas (IMF-CSIC)

TRAMA|10
TREBALLS D'ARQUEOLOGIA
DE LA MEDITERRÀNIA ANTIGA

Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Tarragona 2023

Aquesta obra ha estat finançada amb el suport de l'Ajuntament de Calafell.

La realització del treball de recerca en què es fonamenta aquesta obra ha estat possible gràcies a les institucions següents: Ajuntament de Calafell, Generalitat de Catalunya, Universitat de Barcelona i Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

Aquesta obra ha passat revisió d'experts.

UB: Universitat de Barcelona
ICREA: Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats
ICAC: Institut Català d'Arqueologia Clàssica
IEC: Institut d'Estudis Catalans
STTE-GC: Serveis Territorials del Departament de Cultura a les Terres de l'Ebre, Generalitat de Catalunya
IMF-CSIC: Institución Milá y Fontanals de Investigación en Humanidades - Consejo Superior de Investigaciones Científicas

Comitè editorial

Juan Manuel Abascal (Universitat d'Alacant, Espanya), Susan E. Alcock (Universitat de Michigan, EUA), Achim Arbeiter (Universitat Georg-August de Göttingen, Alemanya), Darío Bernal (Universitat de Cadis, Espanya), Yannis Maniatis (Centre Nacional de Recerca Científica Demokritos, Grècia), Luisa Migliorati (Universitat de Roma La Sapienza, Itàlia), Rosa Plana-Mallart (Universitat Paul-Valéry Montpellier 3, França), Lucrezia Ungaro (Sovrintendenza Capitolina, Direcció de Museus de Roma, Itàlia).

© d'aquesta edició, Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC)

Plaça d'en Rovellat, s/n, 43003 Tarragona

Telèfon 977 24 91 33

info@icac.cat - www.icac.cat

Durant els nou primers mesos de publicació, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer tenint l'autorització dels seus titulars, amb les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si heu de fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

A partir del desè mes de publicació, aquest llibre està subjecte –llevat que s'indiqui el contrari en el text, en les fotografies o en altres il·lustracions– a una llicència Reconeixement-No comercial-Sense obra derivada 3.0 de Creative Commons (el text complet de la qual es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>). Així doncs, s'autoritza el públic en general a reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i les entitats que la publiquen i no se'n faci un ús comercial, ni lucratiu, ni cap obra derivada.

© del text, els autors

© de les fotografies i il·lustracions, els autors, llevat que s'indiqui el contrari

Primera edició: novembre de 2023

Coordinació editorial: Publicacions de l'ICAC

Correcció: Ramon Vidal Muntané i B2B Translation

Imatge de la coberta: Maqueta sòlida digital texturitzada del jaciment d'Alorda Park durant el segle III aC, vista des del nord (infografia: J. R. Casals)

Disseny de la col·lecció i de la coberta: Indústries Gràfiques Gabriel Gibert

Maquetació: Insitu Comunicació

Impressió: Indústries Gràfiques Gabriel Gibert

Dipòsit legal: T 1198-2023

ISBN: 978-84-125214-3-6

DOI: https://doi.org/10.51417/trama_10

NOTA A L'EDICIÓ

Aquesta obra es va lliurar al Servei de Publicacions de l'ICAC a finals de juliol del 2022. El 23 d'octubre del mateix any, com molts dels lectors deuen saber, en Joan Sanmartí ens deixava.

No es tracta, així i tot, d'una obra d'homenatge, sinó d'un llibre pòstum de qui va dedicar molts anys de recerca al jaciment calafellenc d'Alorda Park; inicialment en companyia del seu amic Joan Santacana i, després, amb la resta de membres de l'equip que signen el present treball.

L'elaboració de la monografia va ser llarga i amb alts i baixos, abans que acabés agafant forma. Vaig tenir el privilegi de compartir amb en Joan la intensa embranzida final que va permetre concloure el llibre. Poc podíem imaginar que ell ja no el veuria.

Maria Carme Belarte

SUMARI

Pròleg	9
1. Descripció general i evolució estructural de l'assentament.	
El desenvolupament de la recerca.	11
1.1. Situació i topografia.	11
1.2. Evolució estructural del jaciment i fases d'ocupació.	11
1.3. El desenvolupament de la recerca	20
1.4. El sistema de registre de l'excavació.	23
1.5. Els criteris de representació gràfica	24
1.6. Composició de l'equip	24
2. Dinàmica estratigràfica i evolució del jaciment	25
2.1. La fase 0	25
2.2. La fase 1	26
2.3. La fase 2a	33
2.4. La fase 2b	47
2.5. La fase 3	70
2.6. La fase 4	70
SECCIONS	73
LÀMINES DE FOTOGRAFIES.	141
SELECCIÓ DE MATERIALS	167
3. El tractament postexcavació de les restes constructives	265
3.1. Conceptes i filosofia de treball. La metodologia i el model d'intervenció ...	265
3.2. Treball de camp: experimentació de processos	266
3.3. Conclusions sobre la reconstrucció hipotètica de l'assentament	287
3.4. Interpretació urbanística i guió museològic	287
3.5. El model virtual	288
3.6. Conclusions	290
LÀMINES DE FOTOGRAFIES.	291
Conclusions. L'assentament d'Alorda Park dins de la dinàmica històrica de l'edat del ferro a la costa centremèridional de Catalunya	297
Conclusiones. El asentamiento de Alorda Park en la dinámica histórica de la Edad del Hierro en la costa centromeridional de Cataluña.	311
Conclusions. Le site d'Alorda Park dans le cadre de la dynamique historique de l'Âge du fer sur la côte centre-sud de la Catalogne	325
Bibliografia	339

1. DESCRIPCIÓ GENERAL I EVOLUCIÓ ESTRUCTURAL DE L'ASSENTAMENT. EL DESENVOLUPAMENT DE LA RECERCA

DOI: https://doi.org/10.51417/trama_10_01

1.1. Situació i topografia

El jaciment d'Alorda Park –conegut també amb el nom de les Toixoneres i com a Ciutadella Ibèrica de Calafell– està situat a la costa centremèridional de Catalunya, més concretament a la comarca del Baix Penedès, dins del terme municipal de Calafell i aproximadament a 1,6 km a vol d'ocell al sud-est del centre històric d'aquesta població (fig. 1.1 a 1.4). Les seves coordenades geogràfiques són 41° 11' 25.22" N i 1° 34' 50.64" E.

L'assentament ibèric ocupa un petit turó, de només 15 metres d'altitud sobre el nivell del mar, situat al litoral baix i sorrenc que s'estén al sud-est del massís del Garraf. Aquesta àrea muntanyosa constitueix l'extrem meridional de la Serralada Litoral Catalana, que, molt suavitzada, ve a morir justament a la zona de Calafell. De fet, el turó on se situa el jaciment n'és un dels darrers estreps, davant mateix del mar, de manera que a la zona situada immediatament a l'interior hi ha nombroses elevacions amb alçàries molt superiors a la del petit promontori allargassat on es bastí l'antic nucli ibèric. Immediatament al sud-oest d'aquest turonet hi desemboca el torrent de la Cobertera, que travessa aquest últim sector de la Serralada Litoral i facilita la comunicació directa amb les terres interiors del corredor prelitoral.

Aquesta petita elevació, de poc més de 3.000 m² de superfície, es troba actualment a uns 300 metres de la línia de costa, però en època antiga devia estar-ne molt més a prop, potser fins i tot formant una península unida a terra ferma pel costat septentrional, segurament amb dos petits ports: un a l'oest, format per la desembocadura del torrent de la Cobertera, i el segon constituït per la petita badia situada entre el turó d'Alorda Park i un altre que s'alça uns 60 metres més a l'est. Si no fou així, caldria suposar que les zones baixes situades entre el turonet i el mar estaven ocupades per estanys i maresmes, que, de fet, sabem que encara existien a principi del segle xx;¹ la toponímia actual n'és també una bona prova, ja que la zona de costa situada al davant del turó,

on desemboca el torrent, és coneguda com l'*estany Llarg*.

L'aspecte actual del turó d'Alorda Park és, sens dubte, molt diferent del que tenia en el període ibèric (fig. 1.5-1.6). Primerament, a causa de la construcció, segurament entre els segles XVIII i XIX, dels marges de conreu que n'ocupen els vessants, i que es conserven particularment bé al costat sud-est. Aquestes terrasses han amorosit el perfil de l'elevació, que en el seu aspecte original devia ser més escarpada i d'accés més difícil des de les zones baixes. També és lògic suposar que per a la construcció de les terrasses es va utilitzar la pedra de les parets del jaciment ibèric, cosa que explicaria el mal estat de conservació de moltes d'aquestes estructures, sobretot a la part central de l'assentament i en diversos sectors de la muralla. Un segon factor negatiu ha estat la destrucció dels extrems sud-oest i occidental del turó. El primer fou escapçat arran de la instal·lació de la via de ferrocarril Tarragona-Barcelona, l'any 1882, mentre que el segon va desaparèixer el 1983, a causa de la construcció d'un bloc d'apartaments de la urbanització veïna (fig. 1.7).

1.2. Evolució estructural del jaciment i fases d'ocupació

L'assentament d'Alorda Park fou ocupat, amb més o menys intensitat, però de manera aparentment ininterrompuda, entre els segles VI i I aC. Molt després, entre els segles XVIII i XX, fou novament escenari de diferents formes d'activitat humana. El resultat és un jaciment pluriestratificat, d'una considerable complexitat estratigràfica i estructural (fig. 1.8), dins del qual ha estat possible distingir les fases següents:

– *Fase 0*. Correspon al primer moment d'ocupació coneguda del lloc, anterior a mitjan segle VI aC i testimoniada únicament per algunes estructures aïllades (forats de pal i nivells residuals) (fig. 2.1) i per materials mobles descontextualitzats que poden remuntar-se al segle VII aC. Evidentment, no

1. Durant el segle XIV els pagesos de Calafell van mantenir llargs plets amb els seus senyors, que els impedié pescar als estanys (Santacana 1970).

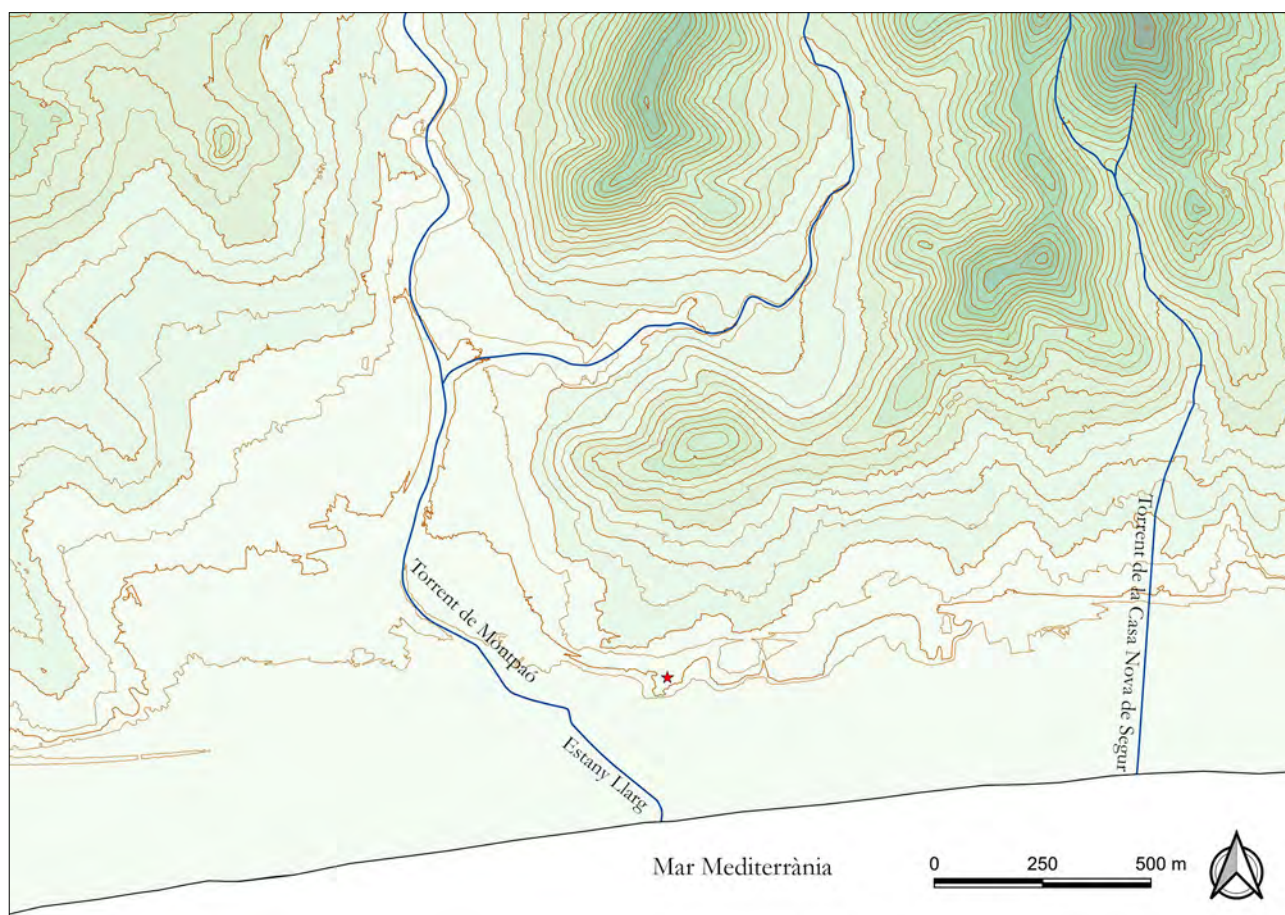

Figura 1.3. Mapa topogràfic detallat de la zona de Calafell.

Figura 1.4. Topografia del jaciment.

Figura 1.5. Foto aèria actual de la zona on se situa l'assentament ibèric (Google Earth).

Figura 1.6. Foto aèria de la zona de l'assentament ibèric. Vol del 1956.

Figura 1.7. Foto presa des d'un edifici situat a la banda sud de la via del tren.

se'n pot precisar la naturalesa, però la comparació amb els jaciments coneguts d'aquest període permet pensar que era un assentament de petites dimensions, ocupat per una població possiblement ja del tot sedentària.

– *Fase 1* (ca. 550-450 aC). És la primera fase pròpiament ibèrica. Correspon a grans trets al que es coneix convencionalment com a període ibèric antic (550-450/400 aC). Les escasses restes conservades mostren que es tractava d'un petit assentament protegit per una muralla relativament feble (1 m d'amplada mitjana), que estava precedida per un fossat (fig. 1.9). La seva organització interna és mal coneguda, ja que la major part de les estructures que li corresponen han estat destruïdes per l'activitat constructiva posterior, però es pot afirmar que, si més no a la part septentrional, s'estructurava en construccions formades per un sol recinte (hi ha restes de set espais construïts), de caràcter probablement domèstic, que s'adossaven a la muralla. Les escasses restes constructives d'aquesta fase situades a la part sud-occidental (ja publicades anteriorment: Sanmartí i Santacana 1992, 21-26) suggereixen una organització urbanística similar, tot i que la destrucció causada l'any 1983 per la construcció del bloc d'apartaments impedeix assegurar-ho. Aquestes restes corresponen versemblantment a

dues o tres cases i a un possible magatzem del tipus *horreum*. Altres nivells documentats a la part interior mostren que també era ocupada, almenys en part.

– *Fase 2* (ca. 450-200 aC). Amb la reestructuració de la muralla i la construcció de dues torres, l'assentament canvia la seva naturalesa i adquireix el caràcter d'una ciutadella, que va conservar fins als volts del 200 aC. Aquesta fase se subdivideix en dues subfases, 2a (450-300 aC) i 2b (segle III aC), que es distingeixen per canvis importants en l'organització de la xarxa viària i l'arquitectura interna del poblat (fig. 1.10 i 1.11). En la subfase 2a es manté una organització urbanística amb edificis rectangulars allargats que s'adossen a la muralla, mentre que a la part central n'hi ha d'altres de forma aproximadament quadrada, compostos per tres espais diferenciats (edificis 115 i 116). En la fase 2b apareixen construccions complexes de grans dimensions, que podem suposar ocupades per membres d'un estament aristocràtic, en particular la que està situada a la part NO de l'assentament (Edifici 201). La subfase 2b acaba a principi del segle II aC, amb l'abandó pràcticament total del lloc, tal vegada com a conseqüència de la campanya punitiva de M. Porci Cató, que l'any 195 aC va posar fi a l'aixecament dels pobles ibèrics iniciat dos anys abans.

Figura 1.8. Planta del conjunt excavat.

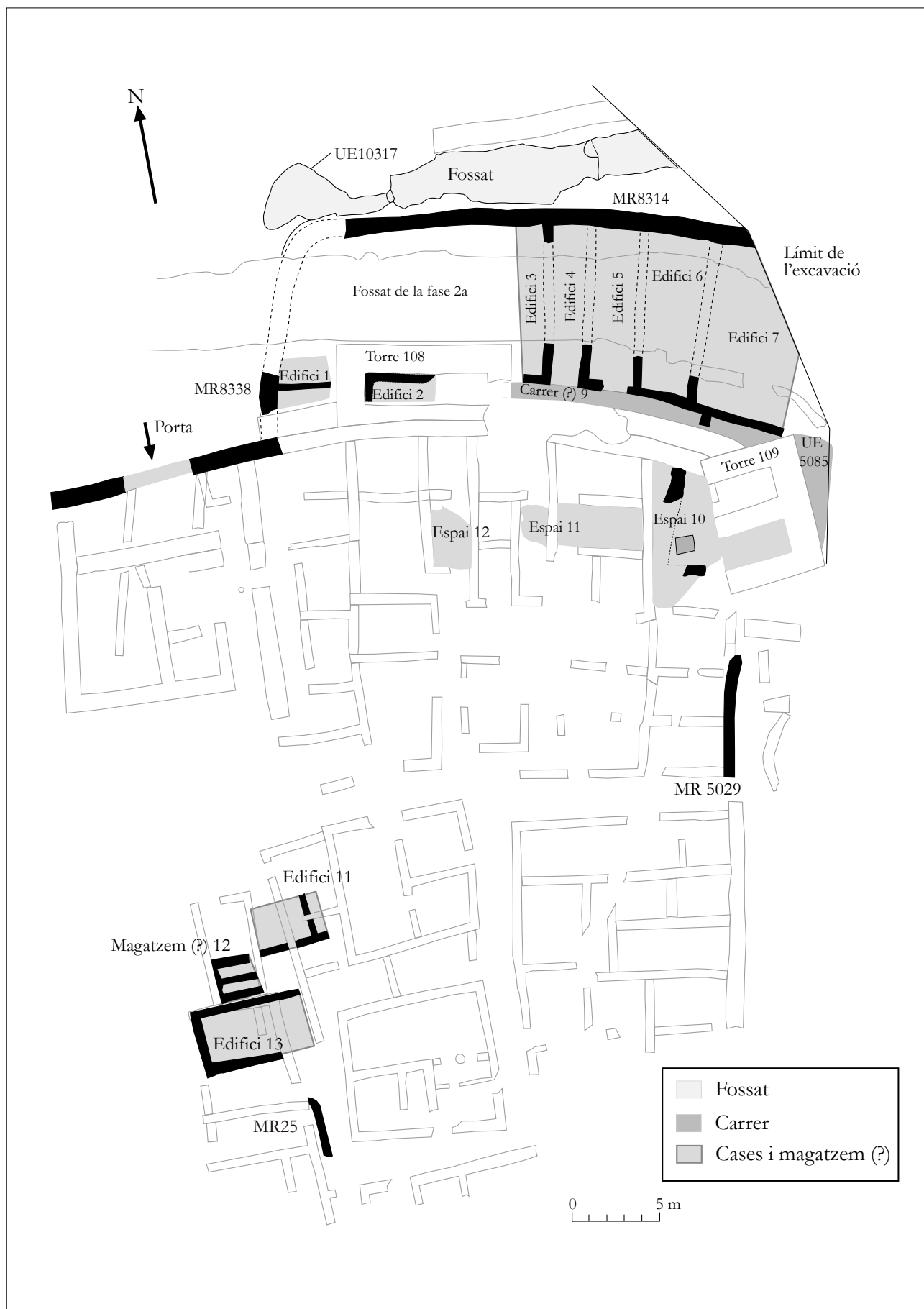

Figura 1.9. Planta esquemàtica de la fase 1.

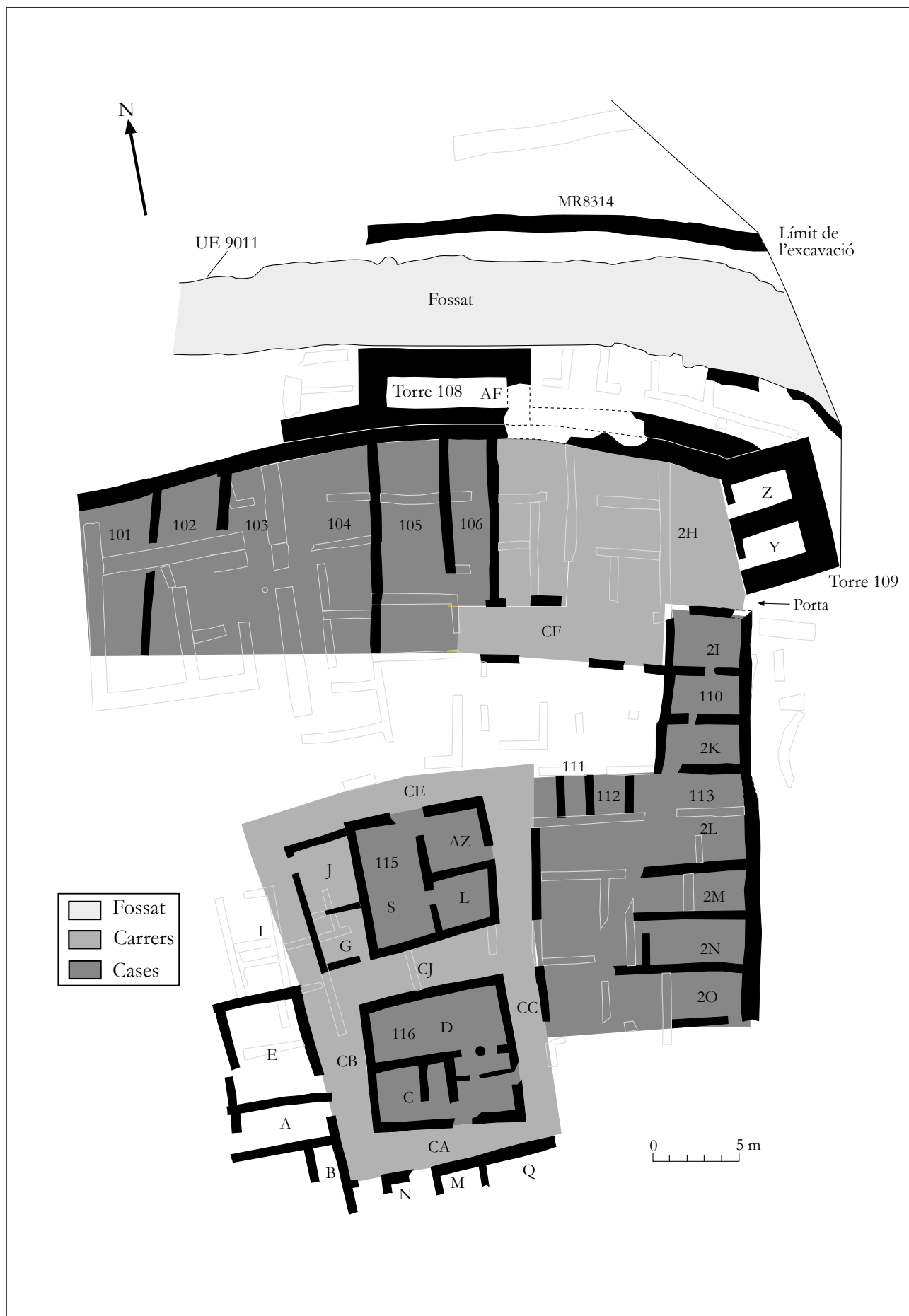

Figura 1.10. Planta esquemàtica de la subfase 2a.

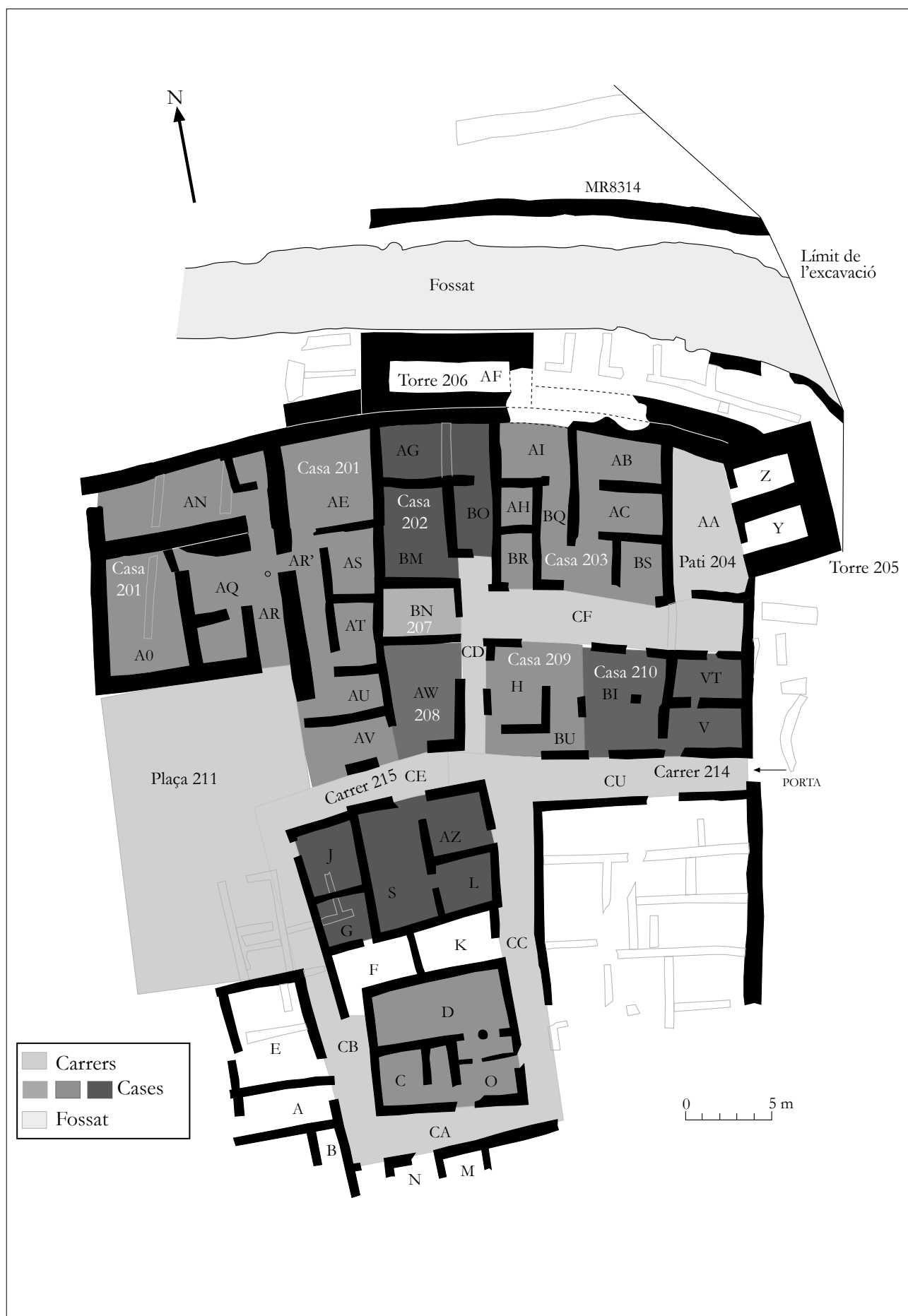

Figura 1.11. Planta esquemàtica de la subfase 2b.

– *Fase 3 (segle II aC)*. Durant el període ibèric tardà, i després de l'abandonament del lloc a principi del segle II aC, encara es va continuar habitant algunes cases, no sempre de manera estrictament contemporània (fig. 1.12). Ara bé, la muralla i el fossat estaven fora d'ús, i amb tota evidència l'assentament havia deixat de ser un nucli destacat en el sistema de poblament de la zona. Al segle I aC, fins i tot aquesta ocupació residual sembla haver cessat.

– *Fase 4*. Després d'uns quants decennis d'abandonament que sembla total, a finals del segle I aC es va construir una casa a la part sud-oriental (fig. 1.13). L'estructura de l'edifici és de tipus romà, i en la seva construcció es van utilitzar materials propis de l'arquitectura romana, especialment pel que fa a la coberta, feta de teules. Probablement no té cap relació amb l'assentament ibèric que la va precedir, sinó que es tracta d'una dependència de la vil·la romana del Vilarenc, situada 1 km més a l'est.

– *Fase 5*. Correspon a un ús agrícola d'època contemporània, testimoniada per les feixes dels vessants (fig. 1.4-1.7), la presència de rases de vinya –que es remunten segurament al segle XVIII– (fig. 1.14) i, més tard, per una plantació de garrofers, canvi que es degué produir després de la devastació causada per la fil·loxera a finals del segle XIX.

– *Fase 6*. Utilització militar del lloc l'any 1938, després de la batalla de l'Ebre, davant l'avenç des del sud de les tropes franquistes. Es concreta en l'excavació d'una trinxera militar que afecta la part meridional i oriental del jaciment, tot retallant estructures i estratigrafia (fig. 1.8).

– *Fase 7*. Intervencions arqueològiques realitzades a partir del 1983.

1.3. El desenvolupament de la recerca

L'excavació del jaciment es va iniciar l'any 1983, com una continuació de la recerca desenvolupada des del 1979 a l'Argilera (Calafell), un dels petits nuclis dispersos que caracteritzen el poblament d'època ibèrica al territori de l'antiga Cessetània (Sanmartí, Santacana i Serra 1984). La hipòtesi de partida era que es tractava d'un d'aquests petits assentaments, tal vegada habitat per una població de pescadors i recol·lectors de recursos marins diversos. Tanmateix, el desenvolupament dels treballs –que van afectar essencialment la part oriental del jaciment– va demostrar ràpidament una complexitat estructural que semblava indicar una naturalesa diferent, que de tota manera no resultava fàcil de precisar, fins que l'any 1989 es van documentar les primeres

restes del sistema defensiu. A banda d'alguns avançaments de resultats (Sanmartí i Santacana 1986; 1987; 1992), el producte de les cinc primeres campanyes (1983-1988) va ser publicat de manera detallada l'any 1992 (Sanmartí i Santacana 1992), juntament amb una nota sobre les novetats de l'any 1989.

A partir del 1990 es va encetar una nova fase de la recerca, que es va prolongar fins al 2001 i que va permetre descobrir tot el sector septentrional i oriental, incloent-hi una gran part del sistema defensiu, nombroses construccions que se li adossen per l'interior i restes d'altres situades extramurs, que corresponen al període ibèric antic. Aquests treballs han permès comprendre amb força precisió l'evolució estructural de l'assentament entre el segle VI aC i el canvi d'era, tal com s'ha descrit a l'apartat anterior i com ja s'ha donat a conèixer breument en algun article (Asensio 1996; Asensio, Morer *et al.* 2005). El volum que el lector té davant dels ulls correspon als resultats d'aquesta etapa del 1990 al 2001, més l'excavació d'una sitja feta l'any 2006. Es tracta essencialment d'una monografia dels treballs d'excavació, on es descriu l'evolució de l'assentament i es presenta una àmplia selecció dels materials recuperats, sense incloure'n, emperò, un estudi detallat. Aquest estudi dels materials mobles, de les restes arquitectòniques i del material arqueobiològic s'inclourà en un nou volum, complement imprescindible de l'actual. Precisament per la importància d'aquestes informacions derivades de l'estudi dels materials, algunes de les més rellevants s'han incorporat a les conclusions que es troben al final d'aquest volum.

Els treballs esmentats no han exhaurit el jaciment. D'una banda, a la part oriental només s'ha excavat una gran casa de l'etapa final d'ocupació, entorn del canvi d'era, sense tocar, excepte de manera molt puntual, els nivells subjacents. De l'altra, a l'extrem meridional els treballs s'han aturat al nivell de les crestes de murs. L'excavació completa d'aquests dos sectors ha de donar les dades per a la publicació d'un nou volum i de les conclusions definitives sobre el jaciment.

Una peculiaritat realment singular del jaciment d'Alorda Park és que ha estat objecte de la reconstrucció d'un cert nombre d'edificis, incloent-hi la muralla. Els principis teòrics en què s'han basat aquests treballs, així com la metodologia emprada i els resultats obtinguts, han estat també descrits de manera resumida en diferents articles (Pou, Sanmartí i Santacana 1995; Pou *et al.* 2001). En el present volum incorporem també un capítol detallat sobre el tractament de les restes arquitectòniques.

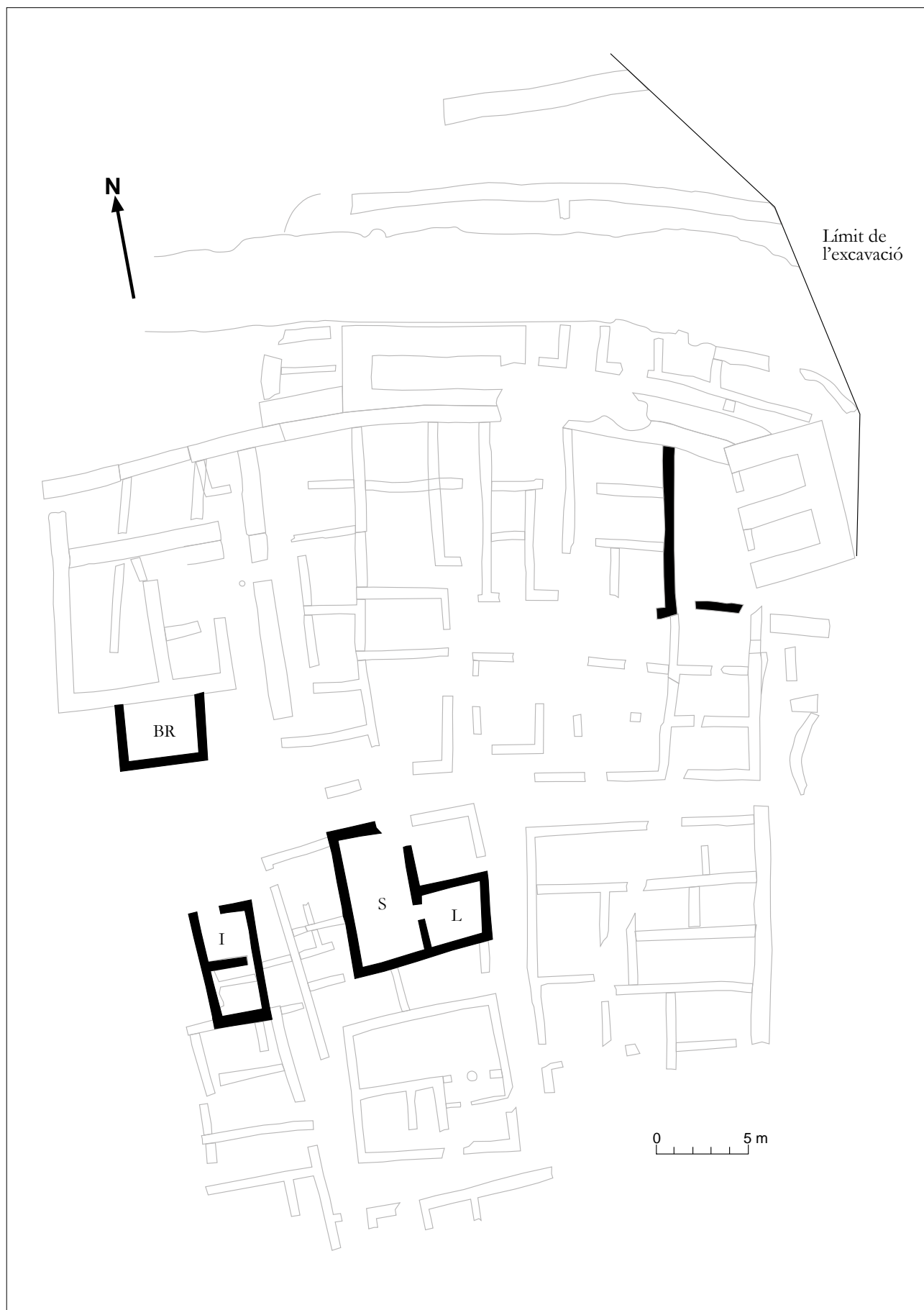

Figura 1.12. Planta esquemàtica de la fase 3.

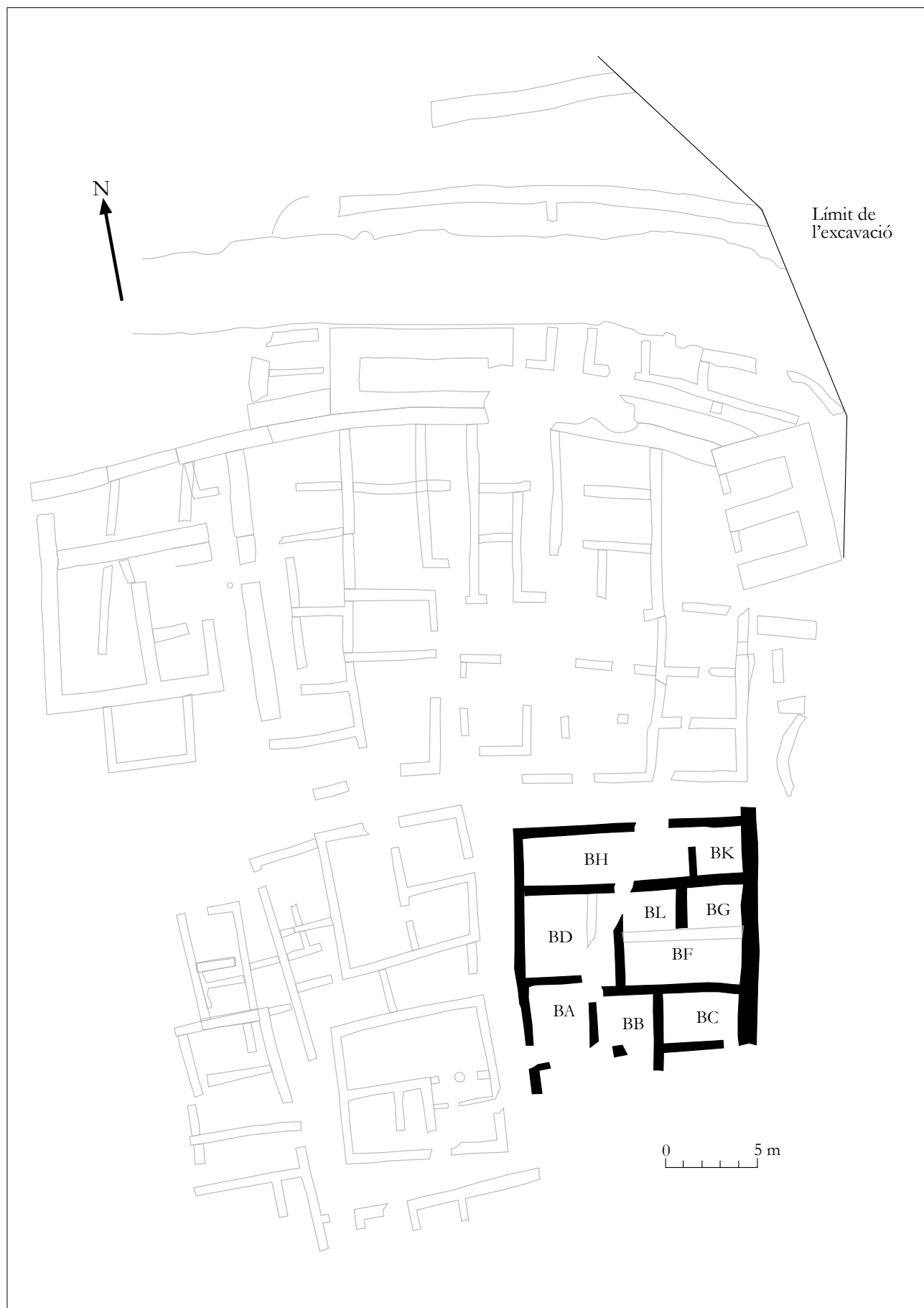

Figura 1.13. Planta esquemàtica de la fase 4.

Figura 1.14. Foto de les rases de vinya visibles a l'àrea nord-est del jaciment.

1.4. El sistema de registre de l'excavació

El registre de l'excavació del jaciment es va dur a terme a partir d'una adaptació dels conceptes i les fitxes utilitzats al sistema Syslat, creat per al jaciment de Lattes (López 1991a; 1991b; Py 1997) i que, al seu torn, és una adaptació del sistema Harris (1979).

En el registre de l'excavació s'han considerat dos elements bàsics: la unitat estratigràfica (UE) i el fet arqueològic. El primer s'aplica a qualsevol resultat coherent d'una acció antròpica o natural única. A diferència del sistema Lattes, no s'ha utilitzat la divisió en zones d'excavació. La numeració de les UE, per tant, no inclou el número de zona. Per al registre d'unitats estratigràfiques d'Alorda Park, s'ha desenvolupat una fitxa específica mitjançant el programa FileMaker, la qual permet indicar les relacions estratigràfiques entre les diferents UE, fer-ne una definició, indicar-ne les propietats fonamentals i proposar-ne una interpretació preliminar. Els diferents tipus d'UE (ja

siguin positives, negatives o construïdes) s'han enregistrat en un mateix fitxer.

Pel que fa al fet arqueològic, reuneix les UE que formen una estructura identificable des del punt de vista tècnic o funcional, com ara fosses, llars i altres conjunts coherents d'unitats estratigràfiques. Els fets es numeren de manera particular, primer segons la seva naturalesa, que es materialitza mitjançant un codi que serveix de prefix i que es compon de dues lletres majúscules, seguides per un número (Py 1997, 30). Per determinar el número que segueix el prefix, hem escollit utilitzar el número d'una de les UE que el componen per inventariar-lo; la presència del prefix compost per dues lletres distingeix clarament el fet de la UE en qüestió.

Per numerar els fets, s'han utilitzat els següents codis, a partir dels proposats pel sistema Lattes (Py 1997, 30-31), adaptats al català:

BQ: banquetta (estructura construïda en pedra o terra, adossada a la base d'un o més murs).

CL: columna (suport vertical construït lligat a una construcció).

CN: canaleta o claveguera (estructura retallada al sòl, destinada a la canalització o evacuació d'aigües).

DP: dipòsit (tot element dipositat intencionalment dins d'un context individualitzat, generalment funerari o ritual, format per un conjunt d'objectes manufacturats o orgànics).

EC: estructura construïda indeterminada, per a la qual no es pot donar una interpretació més precisa.

FO: fossat (excavació lineal, rectilínia o no, destinada a delimitar, defensar o, en medi rural, canalitzar o evacuar l'aigua).

FP: forat o base de pal (tot element que evidenciï l'existència d'un suport vertical, amb l'excepció dels murs i de les pilastres).

FR: forn (estructura parcialment tancada destinada a realitzar coccions en atmosfera confinada, ja sigui de caràcter culinari o artesanal).

FS: fossa (cavitat retallada al sòl, generalment amb el perímetre tancat, d'origen antròpic o no).

LL: llar de foc (tot vestigi, construït o no, d'activitats de combustió a l'aire lliure o a l'interior dels recintes).

MR: mur (construcció feta verticalment, utilitzada per delimitar els espais o per a la contenció de terres en cas d'anivellaments en terrassa).

PO: pou (excavació al sòl, habitualment profunda, estreta i vertical, destinada a obtenir aigua).

PR: porta (obertura delimitada per diferents construccions que posa en comunicació directa dos espais diferents).

SJ: sitja (fossa excavada al sòl i destinada a magatzem).

SL: sòl construït o paviment (sòl de circulació generalment format per diverses unitats estratigràfiques: paviment de lloses o toves, sòl enlluït, etc.).

SP: sepultura (tota classe de tombes humanes, tant d'inhumació com de cremació).

VS: vas conservat *in situ*.

La unitat de divisió espacial del jaciment ha estat el «recinte» (equivalent al «sector» en el sistema Lattes), és a dir, la unitat més petita delimitada per murs. Els recintes s'han denominat mitjançant una o dues lletres majúscules. Per a cada fase, cada agrupació de recintes funcionalment coherents ha estat denominada «casa» (quan té una clara funció domèstica), «edifici» (quan la seva funció és aparentment no domèstica) o «espai» (quan un recinte de funció no domèstica sembla haver funcionat sense associació amb d'altres). Els espais i els edificis s'han numerat de manera independent en cada fase del jaciment:

- Fase 0: sense numeració de recintes o edificis
- Fase 1: numeració dels edificis començant per 1
- Fase 2a: numeració començant per 101
- Fase 2b: numeració començant per 201
- Fase 3: numeració començant per 301
- Fase 4: numeració començant per 401
- Fase 5: no hi ha edificacions numerades
- Fase 6: no hi ha edificacions numerades

1.5. Els criteris de representació gràfica

Els criteris de representació emprats a les plantes per indicar elements com ara paviments, estructures de combustió, construccions de terra/tova, fosses o dipòsits rituals es resumeixen a la figura 1.15.

1.6. Composició de l'equip

Els treballs d'excavació s'han executat sota la direcció d'un equip d'investigadors, encapçalat inicialment per Joan Sanmartí, Joan Santacana i Josep Pou, i als quals es van afegir progressivament David Asensio, Maria Carme Belarte, Ramon Bruguera, Dani López i Jordi Morer. En els estudis específics hi han participat, a més, Ramón Álvarez, Borja Gil, Rafel Jornet, Marta Lucas, Jordi Nadal, Víctor Revilla i Sílvia Valenzuela.

En els treballs de restauració hi han intervingut Pilar Carrasco, Lourdes López i Salvador Marcet.

A més, al llarg de totes les campanyes hi han participat estudiants, arqueòlegs i voluntaris de procedències molt diverses.

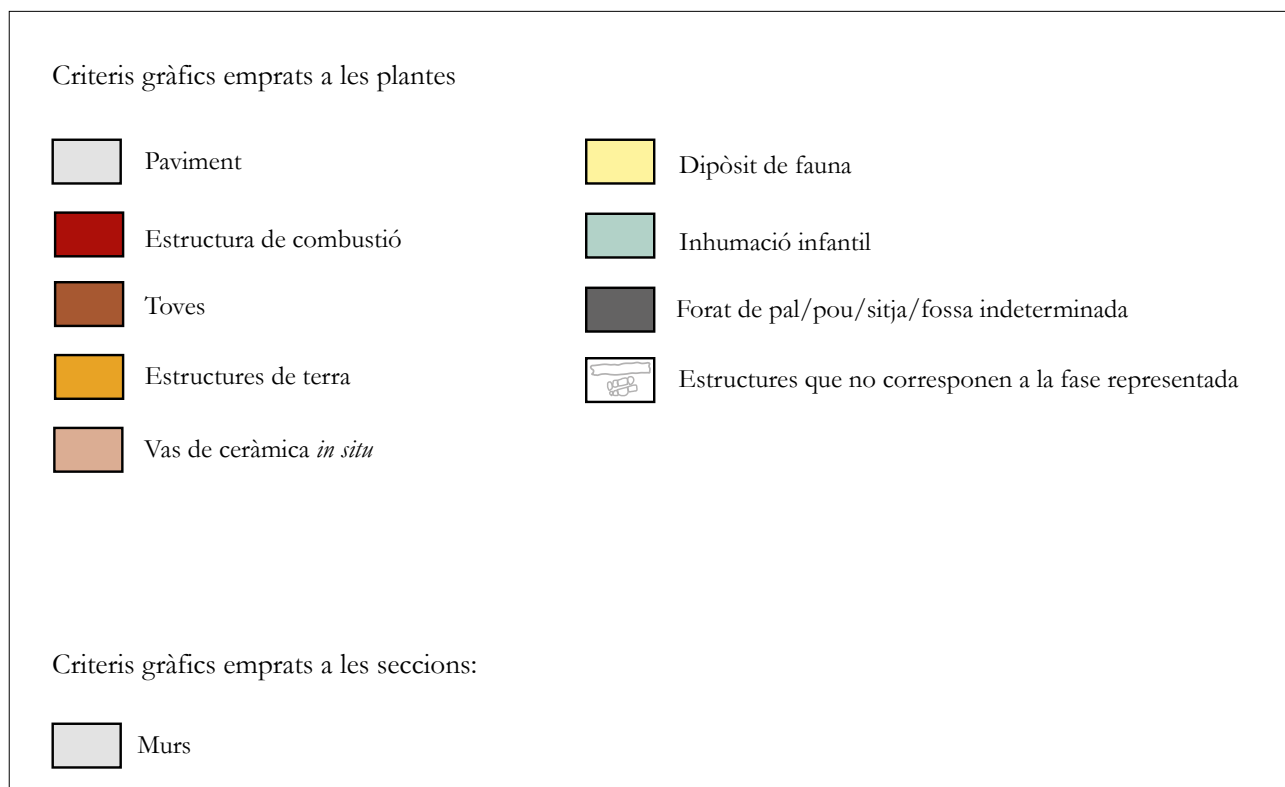

Figura 1.15. Criteris de representació gràfica emprats a les plantes i seccions del capítol 2.